

Stödavdelningen

Vägledning för att fastställa minskning av stödbelopp vid överträdelse av tvärvillkor 2009

ANVÄNDNINGSSOMRÅDE FÖR VÄGLEDNINGEN

Denna vägledning ska underlätta för länsstyrelserna att göra enhetliga bedömningar vid minskning av jordbrukares stödbelopp till följd av konstaterade överträdelser av tvärvillkor. Länsstyrelserna ska, baserat på resultatet av egna kontroller och andra myndigheters tillsyn, besluta om minskning av stödbelopp med utgångspunkt från artiklarna 66 och 67 i kommissionens förordning (EG) nr 796/2004.

Vägledningens beräkningsprinciper är inprogrammerade i IT-systemet Ararat som länsstyrelserna använder i sin handläggning av stödärenden. Utifrån registrerade kontrollresultat räknar systemet fram ett förslag till procentsats för minskning av stödbelopp i de fall jordbrukaren har överträtt tvärvillkoren. Länsstyrelsen har möjlighet att justera den framräknade procentsatsen, t.ex. i fall där länsstyrelsen anser sig ha goda skäl att frånga principerna i denna vägledning eller vid avsiktliga överträdelser. Orsaken till att frånga dessa principer ska i varje enskilt fall dokumenteras i en tjänsteanteckning som sparas i jordbrukarens akt.

AVGRÄNSNINGAR

Fremsta målgruppen för denna vägledning är länsstyrelsernas jordbrukarstödshandläggare och beslutsfattare. Dessa har god kännedom om tvärvillkoren och hur kontrollen av dem går till. Därför är vägledningen inriktad på vad som ska hända när överträdelser har konstaterats, inte hur själva tvärvillkoren eller kontrollrutinerna är utformade.

Denna vägledning avser gradering av överträdelser avseende identifiering och registrering av djur och vissa skötselkrav. För övriga tvärvillkor finns bedömningsvägledningar i följande dokument:

Titel	Diarienummer	Datum för fastställande
Kontrollinstruktion 2009 till kontrollprotokoll för tvärvillkor avseende livsmedel	91 2402/09	2009-02-24
Kontrollinstruktion 2009 till checklista för tvärvillkor avseende djurskydd	91 2402/09	2009-02-24
Kontrollinstruktion 2009 till kontrollprotokoll för tvärvillkor avseende grundvatten, fågel/habitat, avloppsslam, gödsel och grön mark samt växtskyddsmedel	91 2402/09	2009-03-03
Kontrollinstruktion 2009 till kontrollprotokoll för tvärvillkor avseende hormoner och vissa andra läkemedel, anmälan och förebyggande av TSE-sjukdomar hos djur samt anmälan av blåtunga och vissa andra djursjukdomar	91 2402/09	2009-03-12
Offentlig kontroll av foder i primärproduktionen 2009		2009-05-19
Kontrollinstruktion för arealbaserade kontroller 2009	91 3535/09	2009-04-28

Begreppet mindre överträdelser och hur dessa bör hanteras beskrivs i Vägledning om mindre tvärvillkorsöverträdelser 2009, Dnr 17-6121/09, fastställd den 18 juni 2009.

ALLMÄNNA FÖRUTSÄTTNINGAR

Tvärvillkoren består av två delar, verksamhetskrav och skötselkrav. Verksamhetskraven består av ett antal EG-direktiv och EG-förordningar som jordbrukarna måste beakta för att få fullt stöd. Skötselkrav (god jordbrukshävd och goda miljöförhållanden) fastställs av medlemsstaten baserat på normer i bilaga III till rådets förordning (EG) nr 73/2009. Gemensamt för verksamhetskrav och skötselkrav är att den enskilda jordbrukaren drabbas av minskning av stödbeloppen i det fall kontrollmyndigheterna konstaterar överträdelse av reglerna.

De grundläggande principer som gäller vid överträdelser av tvärvillkor gäller även för extra tvärvillkor för miljöersättningar. De senare har sin grund i rådets förordning (EG) nr 1698/2005 och därpå baserade tillämpningsbestämmelser.

NYCKELBEGREPP

- **bedömningsvärde** – den siffra (heltalen 1, 2 eller 3) med vilken kontrollmyndigheterna graderar överträdelsens allvar, omfattning och varaktighet. Generellt gäller att bedömningsvärdet 1 motsvarar 1 % beloppsminskning, 2 motsvarar 3 % och 3 motsvarar 5 %. För vissa mindre överträdelser används bedömningsvärdet 0. Exempel på mindre överträdelser finns i en separat vägledning.
- **krav** – utifrån aktuell rättsakt fastställt krav (motsvarande begrepp för skötselkrav är norm). En rättsakt kan innehålla flera krav.

- **rättsakt** – aktuell EG-lagstiftning, exempelvis nitratdirektiv, habitatdirektiv m.fl.
- **område** – det tvärvillkorsområde som rättsakten tillhör. Verksamhetskraven är indelade i tre områden: 1. miljö, 2. folkhälsa, djurhälsa och växtskydd samt 3. djurskydd. Skötselkraven utgör ett fjärde område inom tvärvillkoren. De extra tvärvillkoren för miljöersättningar utgör ett separat femte område.

GRUNDPRINCIPER

Enligt EG:s förordning 796/2004 ska vid överträdelser av flera rättsakter inom samma tvärvillkorsområde detta betraktas som en enda överträdelse. Vid överträdelser av flera tvärvillkorsområden ska varje överträdelse beaktas för sig och sedan adderas. Vid första tillfället överträdelserna konstateras får minskningen av stödbeloppet uppgå till högst 5 %. Detta innebär t.ex. att om en jordbrukare bryter mot avloppsslamdirektivet och nitratdirektivet (båda direktiven faller under område ”miljö”) ska detta betraktas som en enda överträdelse vid beräkning av beloppsminskning. Om jordbrukaren däremot bryter mot djurmärkningsreglerna (område folk- och djurhälsa) och nitratdirektivet (miljö) ska minskningen för respektive område summeras. Minskningen av stödbeloppet får dock högst uppgå till 5 % vid första tillfället.

Utgångspunkten för att fastställa minskning är att den kontrollerande myndigheten gör en bedömning av överträdelserna utifrån kriterierna allvar, omfattning och varaktighet samt anger ett bedömningsvärde för respektive överträdelse.

För att kunna göra en sammanvägd bedömning av vilken effekt överträdelser ska få på stödet fordras en princip för hur kontrollmyndighetens resultat ska omvandlas till en procentsats för beloppsminskning. Den sammanvägda bedömningen för respektive krav bör utgöras av det genomsnittliga bedömningsvärdet för överträdelsernas allvar, omfattning och varaktighet. I de fall något av kriterierna allvar, omfattning och varaktighet inte är aktuellt används endast det faktiskt noterade antalet bedömningsvärden i genomsnittsberäkningen. Om det genomsnittliga värdet hamnar på 1,50 eller 2,50 avrundas den samlade bedömningen nedåt till närmaste heltal (se exempel nedan).

Exempel 1. Beräkning av genomsnittligt sammanvägd bedömning vid överträdelse inom en rättsakt

Krav		Bedömningsvärde	Sammanvägd bedömning
1	Allvar	2	2 $((2 + 1 + 2) / 3 = 1,67)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	2	
2	Allvar	1	1 $((1 + 1 + 2) / 3 = 1,33)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	2	
3	Allvar	2	1 $((2 + 1) / 2 = 1,50)$
	Omfattning	1	
	Varaktighet	Ej aktuellt	

Nästa steg är att utifrån den sammanvägda bedömningen fastställa minskning vid överträdelse av tvärvillkoren.

Exempel 2. Minskning vid flera överträdelser inom samma område

Område	Rättsakt	Krav 1	Krav 2	Krav 3	Minskning
Miljö	Avloppsslam		2		3 %
	Nitrat	1	1	1	1 %
Total minskning					3 %

Eftersom alla överträdelser är begångna inom samma område används den högsta siffran, i detta fall bedömningsvärdet 2. Detta trots att jordbrukaren i exemplet har ytterligare överträdelser. Observera att en rättsakt kan innehålla flera krav.

Exempel 3. Minskning vid flera överträdelser inom flera områden.

Område	Rättsakt	Krav 1	Krav 2	Krav 3	Minskning
Miljö	Avloppsslam		2		3 %
	Nitrat	1	1	1	(1 %)
Folk- och djurhälsa	1760/2000			1	1 %
Skötselkrav		2			3 %
Total minskning					5 % (7 %)

När flera överträdelser berör olika områden adderas minskningen. I detta fall begränsas dock avdraget till 5 % första gången.

AVSIKTLIG ÖVERTRÄDELSE

Så länge länsstyrelsens bedömning är att överträdelserna är en försummelse får minskningen av stödbeloppet vara högst 5 % första gången (artikel 66 i Förordning (EG) nr 796/2004). Om däremot länsstyrelsen, baserat på egna eller andra myndigheters kontrollresultat, bedömer en överträdelse som **avsiktlig** gäller enligt artikel 67 i nämnda förordning att minskningen av stödbeloppet i normalfallet ska sättas till 20 %, med möjlighet till variation mellan 15 % och 100 %. Begreppet avsikt bör användas restriktivt, endast i samband med bedömningsvärde 3, och undvikas om inte länsstyrelsen kan styrka att jordbrukaren haft för avsikt att

1. erhålla fullt stöd utan att försöka följa tvärvillkoren eller
2. genom aktiva åtgärder åstadkomma den skada för miljö, hälsa eller djurskydd som orsakats av överträdelserna.

Exempel på punkt 1 kan vara att jordbrukaren sökt ersättning för betesmark som utgör en betydande andel av jordbrukarens hela ansökta areal utan att sätta upp stängsel eller göra några ansatser att skaffa egna eller hyra in andras betesdjur.

Exempel på punkt 2 kan vara att jordbrukaren spridit gödsel på en betydande areal vid otillåten tidpunkt trots riktad uppmaning från kommunen att inte sprida gödsel på just den marken vid den tidpunkten.

UPPREPNING

Upprepad överträdelse anses föreligga om kontrollmyndigheten mer än en gång under en treårsperiod konstaterar en överträdelse av samma krav/norm hos en jordbrukare, förutsatt att jordbrukaren har uppmärksammats på den föregående överträdelserna och har haft möjlighet att åtgärda den. Överträdelser som konstaterades före den 1 januari 2005 (2007 när det gäller djurskydd) kan aldrig utgöra utgångspunkt för upprepning i detta sammanhang. Alla överträdelser som rapporterats fr.o.m. 2005 lagras i Jordbruksverkets tvärvillkorssystem. Därför behöver ingen enskild tjänsteman hålla reda på vilken gång i ordningen samma typ av tvärvillkorsöverträdelse konstaterats hos en jordbrukare. Effekten av upprepade överträdelser ska vid första upprepningen vara att länsstyrelsen drar av tre gånger så stor andel av jordbrukarens stödbelopp som följer av det innevarande årets sammanvägda bedömning av den upprepade överträdelserna. Varje kalenderår räknas för sig. Om överträdelse inom samma krav/norm konstateras i mars och november 2009 är det inte upprepning i stödsammanhang. Om däremot överträdelse inom samma krav/norm har konstaterats i november 2008 och i mars 2009 utgör överträdelserna 2009 en upprepning, förutsatt att jordbrukaren har uppmärksammats på den föregående överträdelserna och har haft möjlighet att åtgärda den. Upprepning inom ett krav där överträdelserna klassades som mindre och därför inte ledde till avdrag på direktstöden första gången räknas inte som upprepning. Beräkning vid upprepning påbörjas således endast om avdraget tidigare varit minst 1 %.

Vid ytterligare upprepning ska den avdragsprocent som fastställdes vid närmast föregående upprepning multipliceras med tre. Dock finns en begränsning vid 15 %. När den gränsen har uppnåtts ska länsstyrelsen informera jordbrukaren om att ytterligare upprepning inom samma krav/norm kommer att betraktas som en avsiktlig överträdelse och detta i förlängningen i extrema fall kan leda till att jordbrukaren utesluts från stödsystemen både innevarande och nästföljande år. Om ytterligare upprepning konstateras efter att gränsen 15 % har uppnåtts sker multiplikation med tre utan någon övre gräns.

Exempel: En jordbrukare missar år efter år genom försummelse att sköta CDB-rapporteringen av sina nötkreatur på rätt sätt. 2007 var försummelsen av den graden att länsstyrelsen fastställde avdraget till 3 %. Vid kontroll 2008 konstaterar länsstyrelsen att läget har försämrats så att det nu motsvarar 5 % avdrag. Eftersom det är första upprepningen blir resultatet $3 \times 5 \% = 15 \%$, samt att länsstyrelsen varnar jordbrukaren om att eventuell ny upprepning kommer att betraktas som avsiktlig överträdelse.

När fel återigen konstateras 2009 (eller 2010 om 2009 var felfritt) ska länsstyrelsen bortse från begränsningsregeln på 15 %. Avdraget 2009 (eller 2010) blir därför $3 \times 15 \% = 45 \%$, om inte länsstyrelsen bedömer felet som en så allvarlig avsiktlig överträdelse att man beslutar om ett ännu högre avdrag.

Gradering av djur- eller arealrelaterade överträdelser

Numreringen av de olika kraven nedan ansluter till en gruppering per rättsakt som Jordbruksverket upprättat bl.a. i det IT-system som länsstyrelserna använder vid handläggning av överträdelser av tvärvillkor.

KRAV 6.2 STALLJOURNALER

Bedömningsvärde 0 bör sättas om jordbrukaren saknar godkänd stalljournal för ett djurslag där bestämmelserna kräver en sådan, men jordbrukaren på annat vis journalför uppgifter så att smittspårningen ändå kan säkerställas.

En sammanvägd bedömning av överträdelsens allvar beräknas i övriga fall enligt följande.

Bedömningsvärde vid brister i journalföringen

1	1 djur eller högst 3 % avvikelse
2	2-6 djur eller >3-30 % -"-
3	>6 djur eller > 30 % -"-

Avvikelsen = $\frac{\text{Ej journalförda djur} + \text{ej utförda ur journalen}}{\text{Djur i besättningen} + \text{ej utförda ur journalen}}$

Exempel: 10 djur i besättningen
1 djur ej journalfört

$1/10 = 10\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 1 (1 djur)

Exempel: 150 djur i besättningen
8 djur ej journalförda

$8/150 = 5,33\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 2 ($> 3\%$ av antalet djur i besättningen)

Exempel: 14 djur i besättningen
4 djur ej journalförda
3 djur ej utförda ur stalljournalen

$(4+3)/(14+3) = 7/17 = 41,18\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 3 (>6 djur och $> 30\%$)

KRAV 6.3 MÄRKNING AV DJUR

Bedömningsvärde 0 bör sättas om det i besättningen finns nötkreatur som tappat en av sina öronbrickor. Detsamma bör gälla för de får och getter som enligt regelverket ska ha två öronbrickor men påträffas med endast en. För grisar krävs endast en öronbricka.

Utgångspunkten för bedömningsvärde i övriga fall bör vara antalet omärkta djur som finns i besättningen, enligt följande gradering.

Bedömningsvärde vid brister i märkningen av nötkreatur, får och get

1	1 djur omärkt
2	2-4 djur eller högst 20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen
3	>4 djur eller $>20\%$ -"-

Exempel: 10 djur i besättningen
1 djur ej märkt

$1/10 = 10,0\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 1 (1 djur)

Exempel: 10 djur i besättningen
3 djur ej märkta

$3/10 = 30,0\% \Rightarrow$ bedömningsvärde 2 (3 djur)

Exempel: 150 djur i besättningen
33 djur ej märkta

$33/150 = 22,0\%$ => bedömningsvärde 3 (>20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

Bedömningsvärde vid brister i märkningen av gris

1	1-6 djur eller högst 10 % omärkta djur av antalet djur i besättningen
2	7-8 djur -"- 20 % -"-
3	> 8 djur eller >20 % -"-

Exempel: 20 djur i besättningen
1 djur ej märkta

$1/20 = 5,0\%$ => bedömningsvärde 1 (1 djur)

Exempel: 150 djur i besättningen
22 djur ej märkta

$22/150 = 14,66\%$ => bedömningsvärde 2 (>10 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

Exempel: 150 djur i besättningen
33 djur ej märkta

$33/150 = 22,0\%$ => bedömningsvärde 3 (>20 % omärkta djur av antalet djur i besättningen)

KRAV 6.4 RAPPORTERING TILL CDB

Detta krav gäller enbart nötkreatur.

En sammanvägd bedömning av överträdelsens allvar beräknas utifrån det antal djur som inte är korrekt rapporterade i förhållande till antalet djur i besättningen plus antalet "övertaliga djur". Därvid summeras antalet överträdelser från följande tre grupper.

Händelser för följande fall ska vara rapporterade till CDB senast dagen före avisering av kontroll eller, då det gäller nyare händelser, inom föreskriven rapporteringstid.

1. Djur inkommet i besättningen för mer än 10 dagar sedan: Inhändelsen ska vara "ankomstregistrerad" hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen.
2. Kalv som är mer än 30 dagar gammal: Födelse rapporteringen ska vara "ankomstregistrerad" hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen.
3. Djur som är utgången ur besättningen för mer än 10 dagar sedan: Uthändelsen ska vara "ankomstregistrerad" hos CDB eller husdjursföreningen senast dagen innan avisering av kontrollen. Denna grupp benämns "övertaliga".

Bedömningsvärde vid brister i CDB-rapporteringen

1	1 djur eller högst 3 % avvikelse
2	2-6 djur - "- >3-30 % -"-
3	>6 djur eller >30 % -"-

$$\text{Avvikelsen} = \frac{\text{Ej inrapporterade djur} + \text{ej utrapporterade}}{\text{Djur i besättningen} + \text{ej utrapporterade}}$$

Exempel: 10 djur i besättningen
1 djur ej inrapporterade
0 djur ej utrapporterade

$$(1+0)/(10+0) = 1/10 = 10 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 1 (1 djur)}$$

Exempel: 150 djur i besättningen
4 djur ej inrapporterade
4 djur ej utrapporterade

$$(4+4)/(150+4) = 8/154 = 5,19 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 2 (>3 \% avvikelse)}$$

Exempel: 10 djur i besättningen
4 djur ej inrapporterade
3 djur ej utrapporterade

$$(4+3)/(10+3) = 7/13 = 53,85 \% \Rightarrow \text{bedömningsvärde 3 (>6 djur)}$$

KRAV (NORM) 19.1 IGENVÄXNING OCH UNDERHÅLL AV ÅKERMARK

Arealgränserna för detta krav avser summan av åkermark med oönskad vegetation och försumpning.

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha åkermark med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärdar bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,20 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,21 - 2,00 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 2,00 ha åkermark med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

KRAV (NORM) 19.3 ATT BIBEHÅLLA EN VISS MÄNGD PERMANENT BETESMARK

Detta krav kan bli aktuellt för den enskilda jordbrukaren tidigast 2010, och då endast om landets totala andel betesmark, slåtteräng och långliggande vall 2010 sjunkit under vissa nivåer jämfört med 2005. Om detta inträffar kommer det att ställas individuella krav på att antingen begära tillstånd för att överföra nämnda typer av mark till annan användning, eller krav på att återskapa sådan markanvändning.

KRAV (NORM) 19.4 IGENVÄXNING I BETESMARK OCH SLÅTTERÄNGAR

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha betesmark/slåtteräng med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärdar bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,20 ha betesmark/slåtteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,21 - 2,00 ha betesmark/slåtteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 2,00 ha betesmark/slåtteräng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Om en överträdelse har uppstått till följd av att jordbrukaren har följt en myndighets individuellt riktade råd eller anvisningar om hur just den marken ska skötas bör länsstyrelsen pröva möjligheten att besluta om undantag med stöd av 1 kap. 30 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:85) om direktstöd.

KRAV (NORM) 19.5 BETE OCH SLÅTTER I BETESMARK OCH SLÅTTERÄNGAR

Mindre överträdelse: Högst 0,10 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse per skifte. Förutsatt att lantbrukaren inom av länsstyrelsen fastställd tid åtgärda bristen ska effekten bli att bedömningsvärdet sätts till 0.

Bedömningsvärde 1: Totalt 0,01 – 0,30 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 2: Totalt 0,31 - 4,00 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Bedömningsvärde 3: Totalt mer än 4,00 ha betesmark/slåtteriäng med konstaterad överträdelse, förutom fall som hamnar i kategorin mindre överträdelse.

Om en överträdelse har uppstått till följd av att jordbrukaren har följt en myndighets individuellt riktade råd eller anvisningar om hur just den marken ska skötas bör länsstyrelsen pröva möjligheten att besluta om undantag med stöd av 1 kap. 30 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2004:85) om direktstöd.

Denna vägledning har beslutats av avdelningschefen Birgitta Ek. Per Folkesson har varit föredragande.

Birgitta Ek

Per Folkesson

LÄS MER...

www.jordbruksverket.se

- Information om tvärvillkor finns både under ”Stöd” och ”Tillsyn”.

www.riksdagen.se

- Förordningen (2004:760) om EG:s direktstöd för jordbrukare m.m.

<http://eur-lex.europa.eu/sv/index.htm>

- Här kan man via menyvalet ”Enkel sökning” hitta mycket av EU:s lagstiftning, bl.a. rådets förordning (EG) nr 73/2009 som handlar om grunderna för direktstöd och tvärvillkor samt kommissionens förordning (EG) nr 796/2004 som innehåller bestämmelser om kontroller och minskning av stödbelopp vid överträdelser.

Jordbruksverkets broschyr ”Tvärvillkor 2009”.